

An aerial photograph of a city, likely Uppsala, Sweden. In the center, a large, multi-towered stone castle (Uppsala Castle) sits on a hill. A river flows through the city, with a bridge crossing it. The foreground shows a dense residential area with various colored buildings and roofs. The sky is blue with some clouds.

MYNDIGHETSAKTIVISM

– ett hot mot företagandet?

företagarna

FÖRORD

Ett väl fungerande samspel mellan företag och offentliga institutioner är en grundförutsättning för investeringar, sysselsättning och tillväxt. För små och medelstora företag är detta särskilt viktigt eftersom administrativa kostnader, väntetider och rättsosäkerhet ofta får större relativa effekter än i större organisationer. När regelverk är svårtolkade eller tillämpningen varierar mellan myndigheter påverkas företagens vardag direkt.

Denna rapport bygger på resultat från Företagarnas medlemspanel om myndighetsaktivitet från januari 2026 samt ett antal offentligt uppmärksammade exempel. Rapporten sätter resultaten i ett bredare sammanhang av företagsklimat, rättssäkerhet och produktivitet, med särskilt fokus på småföretagens villkor.

SAMMANFATTNING

Många små och medelstora företag upplever kontakten med myndigheter som ett betydande hinder i den dagliga verksamheten. Företagen beskriver otydliga regler, långa handläggningstider, varierande bedömningar, bristande vägledning och skärpta krav utan att någon formell regeländring har skett. Sammantaget skapar detta en känsla av rättsosäkerhet och oförutsebarhet som påverkar företagets vilja och förmåga att investera, anställa och växa.

Det som för ett större företag är en administrativ störning blir för ett litet företag ofta en direkt kostnad i form av förlorad tid, ökade utgifter och uppskjutna beslut. Därmed blir myndighetsutövning inte bara en fråga om rättssäkerhet, utan också om produktivitet, konkurrenskraft och lokalt företagsklimat.

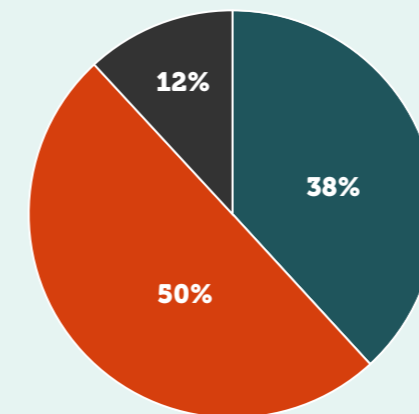
Rapporten visar att många företag uppfattar det som brukar beskrivas som myndighetsaktivism som ett reellt problem. Med detta avses situationer där myndigheter eller enskilda tjänstemän genom tolkningar, praxis, vägledning eller processuella krav i praktiken går längre än vad lagstiftaren tydligt har beslutat. Även om begreppet saknar en fast juridisk definition fångar det en erfarenhet som är tydlig i företagets svar: att myndighetsutövningen ibland upplevs som mer långtgående, mer oförutsebar och mindre proportionerlig än vad regelverket i sig motiverar.

Rapporten visar också att problemet inte enbart handlar om enskilda lagregler, utan om hur reglerna tillämpas i praktiken. Företagen pekar särskilt på brister i service, bemötande, samordning och kompetens. Samtidigt framträder ett tydligt reformbehov. Företagen efterfrågar snabbare handläggning, tydligare och mer praktisk vägledning, större enhetlighet mellan kommuner och myndigheter, bättre proportionalitet i krav och avgifter samt starkare ansvarstagande vid felaktiga eller oförutsebara beslut.

Den övergripande slutsatsen är att ett bättre företagsklimat kräver mer än regelförändring i traditionell mening. Det kräver också en myndighetsutövning som är snabb, saklig, förutsebar och serviceinriktad. När myndigheter fungerar väl minskar företagets administrativa bördor och osäkerhetskostnader. Det frigör resurser till investeringar, innovation, sysselsättning och tillväxt. För småföretagen, som utgör ryggraden i Sveriges näringsliv, är detta avgörande.

Nästan 4 av 10

företagare uppger att de har stött på regler eller krav från myndigheter eller kommuner som varit svåra att förstå eller tillämpa i praktiken.

■ Ja ■ Nej ■ Osäker / vet ej

”

Myndigheter ska verkställa politiska beslut, inte utforma nya villkor för företagande

–Magnus Johansson, näringspolitisk expert offentlig upphandling och konkurrens, Företagarna

Förslag till en mer effektiv, förutsebar och serviceinriktad offentlig förvaltning

- Reformera länsstyrelsernas nuvarande roll och ansvar
- Inför tidsgränser där uteblivna beslut som huvudregel leder till bifall
- Säkerställ det interna tjänstemannaansvaret när felaktiga bedömningar sker systematiskt
- Tydligare demokratisk styrning och ansvarskedja
- Stärk rättssäkerheten och förutsebarheten för företag

Rapportförfattare

Magnus Johansson

Näringspolitisk expert offentlig upphandling och konkurrens.

E-post: magnus.johansson@foretagarna.se

Statistiker

Martin Daniels

Statistiker

E-post: martin.daniels@foretagarna.se

INNEHÅLL

3	FÖRORD
4	SAMMANFATTNING
8	1. INLEDNING
9	2. SYFTE
9	3. METOD
10	4. VAD ÄR MYNDIGHETSAKTIVISM?
13	5. FÖRETAGARNAS UNDERSÖKNING
17	6. SMÅFÖRETAGSPERSPEKTIVET
18	7. REGERINGENS REFORMAGENDA: ANSVAR, HANDLÄGGNING OCH KONTROLL
	7.1 Ett stärkt tjänstemannaansvar
	7.2 Utredning om kommuners handläggning av företagsärenden
	7.3 Statskontorets kartläggning av kommunala skillnader
	7.4 Kommunal revision och extern kontroll
	7.5 Ny myndighet för miljöprövning
	7.6 Regeringsuppdrag om långsiktigt förenklingsarbete
	7.7 Slutsats
22	8. MYNDIGHETSAKTIVISM I PRAKTIKEN
	8.1 Exempel från verkligheten
	8.2 Gemensamma lärdomar av exemplen
27	9. REFORMFÖRSLAG FRÅN FÖRETAGARNA
28	10. SLUTSATS

1. INLEDNING

Relationen mellan företag och myndigheter är en central del av företagsklimatet och har stor betydelse för både enskilda företags utveckling och ekonomin i stort. För att företag ska kunna investera, anställa och växa krävs inte bara kapital, arbetskraft och marknader, utan också ett offentligt system präglad av rättssäkerhet, förutsebarhet och effektivitet. När myndighetskontakter fungerar väl skapas tydliga spelregler och stabila villkor. När de fungerar sämre uppstår i stället osäkerhet, förseningar och ökade kostnader.

För små företag är detta särskilt kännbart. Till skillnad från större bolag saknar mindre verksamheter ofta egna juridiska och administrativa resurser. Det är ofta företagaren själv som måste tolka regler, hantera tillstånd och föra dialog med myndigheter samtidigt som verksamheten drivs. Otydliga regler, varierande tillämpning mellan kommuner och långa handläggningstider påverkar därför direkt företaget möjlighet att planera, investera och rekrytera.

Ur ett småföretagarperspektiv handlar myndighetsutövning därmed inte bara om administration, utan också om konkurrenskraft och tillväxt. Ett försenat bygglov, motstridiga besked eller ett svårtillgängligt regelverk kan få avgörande konsekvenser för verksamhetens utveckling, särskilt i branscher med små marginaler eller stort beroende av lokala tillstånd.

Denna rapport utgår från Företagarnas medlemspanel om myndighetsaktivism från januari 2026 och analyserar resultaten med fokus på småföretagens villkor. Rapporten belyser hur företagare upplever myndigheters agerande, vilka problem som återkommer i kontakten med offentlig sektor och vilka konsekvenser detta får för företagets vardag.

2. SYFTE

Syftet med denna rapport är inte enbart att redovisa företagets upplevelser av kontakten med myndigheter, utan också att sätta resultaten i ett bredare sammanhang av rättssäkerhet, proportionalitet, effektiv förvaltning och institutionellt förtröende. Rapporten behandlar därmed inte bara behovet av enklare regler, utan även vikten av en bättre myndighetsutövning präglad av tydlig vägledning, kortare handläggningstider, mer enhetlig tillämpning, högre kompetens och ett starkare serviceperspektiv.

I förlängningen handlar detta om hur staten och kommunerna kan bidra till ett företagsklimat där små och medelstora företag ges rimliga, förutsebara och konkurrenskraftiga villkor att verka och växa under.

Rapportens huvudsakliga syften är att:

- Tolka enkätresultaten ur ett företagsekonomiskt och rättspolitiskt perspektiv.
- Belysa hur små företag påverkas av otydlig, långsam eller oförutsebar myndighetsutövning.
- Fördjupa förståelsen av begreppet myndighetsaktivism och dess praktiska betydelse för företagandet.
- Lämna reform- och policyförslag som stärker ett konkurrenskraftigt svenskt småföretagande.

3. METOD

Rapporten bygger på Företagarnas medlemspanel med 1 249 svarande företagare. Urvalet har viktats mot nationell företagarsstruktur utifrån SCB-data avseende bland annat bransch, kön, ålder och företagsstorlek. Analysen kombinerar kvantitativa resultat från diagrammen med kvalitativa slutsatser från enkätens fritextsvar.

Metodmässigt bör noteras att undersökningen mäter upplevelser. Upplevda hinder är dock viktiga eftersom de påverkar beteenden. Om företag avstår investeringar eller expansion på grund av osäkerhet uppstår realekonomiska effekter oavsett om hindret är formellt eller informellt.

4. VAD ÄR MYNDIGHETSAKTIVISM?

Begreppet myndighetsaktivism saknar en fast etablerad juridisk definition men används ofta för att beskriva situationer där myndigheter, tillsynsorgan eller enskilda tjänstemän genom tolkning, praxis, vägledning eller processuella krav i praktiken går längre än vad lagstiftaren uttryckligen beslutat. Det handlar ofta inte om formella regeländringar, utan om hur regler utvecklas och tillämpas genom beslut, interna rutiner, kompletteringskrav eller vägledande ställningstaganden. Liknande resonemang förs i forskningsinstitutet Ratios rapport *Rättssäkerhet, tjänstemannaaktivism och skogsnäringens utveckling*, där sambandet mellan rättssäkerhet, förutsebarhet och investeringar betonas.¹

Inom forskningen behandlas fenomenet genom närliggande begrepp som *administrative discretion*, *bureaucratic drift*, *street-level bureaucracy* och *regulatory overreach*. Redan Max Weber framhöll i den klassiska byråkratiteorin att statlig makt måste vara regelbaserad, förutsebar och opersonlig för att skapa legitimitet och ekonomisk rationalitet.² När myndigheter i stället uppfattas driva egna normer eller politiska ambitioner riskerar denna legitimitet att försvagas. Michael Lipsky visade i *Street-Level Bureaucracy* (1980) hur tjänstemän längst ut i verksamheten, genom sitt handlingsutrymme, ofta blir de faktiska utformarna av politiken.³ Terry Moe och principal-agent-forskningen har beskrivit hur offentliga organisationer ibland utvecklar egna mål som avviker från de folkvaldas intentioner, medan Christopher Hood visat hur riskaversion och intern kontrollkultur kan driva fram mer restriktiva bedömningar än vad reglerna kräver⁴.

Inom modern forskning om administrativa bördor har Pamela Herd och Donald Moynihan visat hur administrativa processer i sig kan fungera som styrmedel genom att skapa tidskostnader, osäkerhet och trösklar för dem som berörs.⁵ Detta ligger nära de slutsatser som förs fram i Ratio-rapporten, att osäker rättstillämpning och otydliga processer kan minska företagens investeringsvilja och långsiktiga planering.

Ur ett företagsperspektiv blir myndighetsaktivism särskilt problematiskt när rättsliga krav i praktiken skärps utan formell lagändring, när samma regelverk tillämpas olika mellan kommuner och myndigheter, eller när myndigheter genom långsam handläggning och extensiva tolkningar påverkar marknaden mer än lagstiftaren avsett. Företag möter då inte bara lagens krav utan också myndighetskultur, intern praxis och individuella bedömningar. För större företag kan detta ofta hanteras genom juristavdelningar, compliancefunktioner och administrativa resurser, men för små företag blir effekten ofta orimligt betungande.

Konsekvenserna kan bli uppskjutna investeringar, högre rådgivningskostnader, minskad innovationskapacitet och sämre konkurrens. OECD har i flera rapporter om *Regulatory Policy* samt *SMEs and Public Procurement* betonat att oförutsebar regeltillämpning och administrativ börda slår hårdast mot mindre företag.⁶ Även Ratio-rapporten pekar på att svag rättssäkerhet och oförutsägbar myndighetsutövning riskerar att hämma investeringar och utveckling.

Myndighetsaktivism handlar därför sällan om enskilda dramatiska beslut, utan oftare om gradvisa förskjutningar där myndigheter successivt utvidgar sitt praktiska handlingsutrymme genom tolkningar, vägledningar och processkrav. Det kan ske av välmående skäl – exempelvis följsamhet, hållbarhetsambitioner eller riskminimering – men effekten kan ändå bli att demokratiskt beslutade avvägningar förskjuts från riksdag och regering till förvaltningen.

För ett näringsliv beroende av långsiktighet, likabehandling och tydliga spelregler innebär detta ökade osäkerhetskostnader. Därför framhåller forskningen återkommande vikten av legalitet, proportionalitet, transparens, extern granskning och möjligheten att snabbt få beslut överprövade när myndighetsutövningen glider bort från sitt mandat. I svensk rätt anknyter frågan särskilt till legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Svensk offentlig förvaltning ska agera sakligt, opartiskt och med stöd i lag, vilket ytterst utgör grunden för ett väl fungerande företagsklimat och ett högt institutionellt förtroende.

I förvaltningsrättslig litteratur anknyter frågan till legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Svensk förvaltning ska agera sakligt, opartiskt och med stöd i lag. Se exempelvis Förvaltningslagen (2017:900) samt RF 1 kap. 9 § om saklighet och opartiskhet.

¹ Ratio, *Rättssäkerhet, tjänstemannaaktivism och skogsnäringens utveckling* (Stockholm: Ratio, 2025).

² Max Weber, *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*, red. Guenther Roth och Claus Wittich (Berkeley: University of California Press, 1978).

³ Michael Lipsky, *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services* (New York: Russell Sage Foundation, 1980).

⁴ Terry M. Moe, "The New Economics of Organization", *American Journal of Political Science* 28, nr 4 (1984): 739–777. Christopher Hood, *The Blame Game: Spin, Bureaucracy, and Self-Preservation in Government* (Princeton: Princeton University Press, 2011).

⁵ Pamela Herd och Donald P. Moynihan, *Administrative Burden: Policymaking by Other Means* (New York: Russell Sage Foundation, 2018).

⁶ OECD, *OECD Regulatory Policy Outlook 2025* (Paris: OECD Publishing, 2025).

OECD, *SMEs in Public Procurement: Practices and Strategies for Shared Benefits* (Paris: OECD Publishing, 2018).

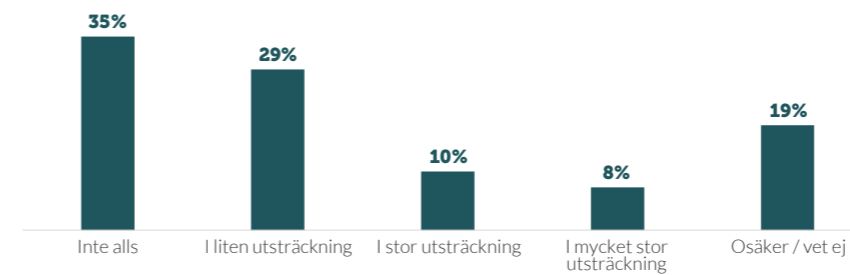

5. FÖRETAGARNAS UNDERSÖKNING

Nästan fyra av tio företagare uppger att de under de senaste två åren har stött på regler eller krav från myndigheter eller kommuner som varit svåra att förstå eller tillämpa i praktiken. Det är en hög andel i ett land där regelstyrning förutsätter begriplighet och förutsebarhet. För företag innebär varje oklar regel en direkt kostnad i form av tid, externa rådgivare eller uppskjutna beslut.

Regelkomplexitet fungerar som inträdesbarriär. Företag som redan är etablerade och har administrativa resurser klarar regelbördan bättre än nystartade och växande företag. Därmed kan otydlighet indirekt minska konkurrensen.

Figur 2. I vilken utsträckning upplever du att myndigheter (inklusive kommunen) gjort bedömningar som varit mer negativa för ditt företag än vad du rimligen kunnat förvänta dig utifrån gällande regler, praxis eller tidigare erfarenhet?

Bas: Samtliga företag = 1 249

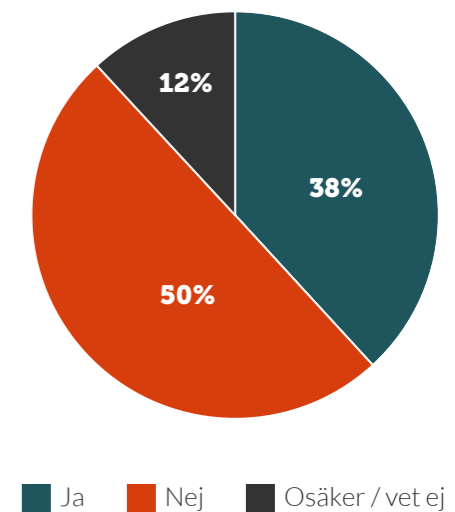
Nästan var femte företagare, vilket motsvarar cirka 70 000 företagare, uppger att myndigheter har gjort mer negativa bedömningar än vad de rimligen kunnat förvänta sig utifrån regler, praxis eller tidigare erfarenheter, vilket är synnerligen problematiskt. Detta är särskilt allvarligt eftersom rättssäkerhet bygger på förutsebarhet och likabehandling. Företag måste kunna planera utifrån tidigare praxis och offentlig information.

När bedömningar upplevs avvika oförklarad ökar osäkerheten. Företag blir mer försiktiga, skjuter upp investeringar eller avstår expansion. På makronivå minskar dynamiken i ekonomin. För små företag kan en enda oförutsedd negativ bedömning få större konsekvenser än för större bolag med bredare intäktsbas.

Fritextsvaren visar en tydligt kritisk syn på kontakten med myndigheter. Många företagare beskriver att regelverk och processer upplevs som komplicerade, svåröverskådliga och tidskrävande. Särskilt återkommande är kritik mot långa handläggningstider, bristande tydlighet i regler och beslut samt varierande bedömningar mellan olika myndigheter och handläggare. Särskilt det sistnämnda skapar osäkerhet, försvårar planering och binder resurser som annars hade kunnat användas till investeringar, nyanställningar och utveckling. Myndighetsutövning ska aldrig skilja sig åt beroende på vilken tjänsteman som handlägger ärendet. Det urholkar rättssäkerheten och tilltron till offentliga institutioner.

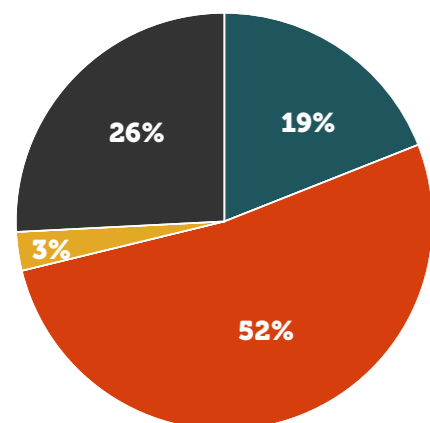
Ett annat tydligt tema är upplevelsen av bristande förståelse för företagets verklighet. Många svarande menar att myndighetsutövningen ofta präglas av låg servicegrad och otillräcklig kunskap om småföretagens villkor. Det gäller exempelvis hur krav ställs, hur regler tolkas och hur dialogen förs i tillstånds- och tillsynsärenden. Flera beskriver att kontakten med myndigheter ibland upplevs som motverkande snarare än stödjande.

Figur 1. Har ditt företag under de senaste två åren stött på regler eller krav från myndigheter (inklusive kommunen) som varit svåra att förstå eller tillämpa i praktiken?

Bas: Samtliga företag = 1 249

Figur 3. Hur upplever du att myndigheters (inklusive kommuners) krav, tolkningar eller bedömningar i kontakten med ditt företag har förändrats under de senaste två åren, utan att regelverket formellt ändrats?

Mer krav/hårdare bedömningar

Ingen större skillnad

Mindre krav/lättsammare bedömningar

Osäker / vet ej

Bas: Samtliga företag = 1 249

Även kostnadsfrågan återkommer. Avgifter, krav och administrativa kostnader uppfattas i många fall som oproportionerliga, särskilt för mindre företag med begränsade resurser. Företagare lyfter att samma regelbörda ofta träffar små verksamheter hårdare än större aktörer.

Svaren innehåller också kritik mot offentliga upphandlingar och tillståndsprocesser, där mindre företag upplever att systemen är onödigt komplexa, resurskrävande och ibland utformade på ett sätt som gynnar större aktörer. Detta riskerar att minska konkurrensen och begränsa små företags möjligheter att växa.

EFTERFRÅGADE FÖRBÄTTRINGAR

Utifrån fritextsvaren framträder fem tydliga önskemål:

- Tydligare regler och bättre vägledning – enklare information, bättre rådgivning och stöd i tillämpningsfrågor.
- Kortare handläggningstider – snabbare besked och större transparens i ärendeprocesser.
- Rimliga och proportionerliga krav – avgifter och regelkrav anpassade efter företagens storlek och förutsättningar.
- Bättre bemötande och högre kompetens – större förståelse för företagandets villkor hos handläggare.
- Förenklade upphandlingar och tillståndsprocesser – mer tillgängliga system som även mindre företag kan delta i.

ÖVERGRIPANDE SLUTSATS

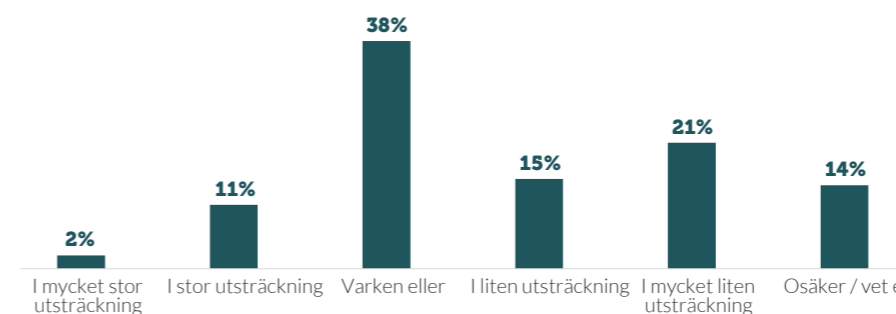
Sammantaget visar fritextsvaren att många företagare efterfrågar en mer serviceinriktad, effektiv och rättssäker myndighetsutövning där fokus i högre grad ligger på att möjliggöra företagande, tillväxt och konkurrenskraft.

Nästan var femte företagare upplever hårdare krav eller strängare bedömningar trots att regelverket inte formellt har ändrats. Detta illustrerar kärnan i debatten om myndighetsaktivism: när normgivning i praktiken sker genom myndigheters tillämpning, tolkningar och praxisförskjutningar snarare än genom öppet beslutade lagändringar. I en rättsstat bör större förändringar normalt ske genom demokratiskt fattade beslut, där nya regler remitteras, granskas och beslutas under insyn. När villkoren i stället förändras stegvis genom handläggning och interna bedömningar riskerar rättssäkerheten, transparensen och förutsebarheten att försvagas.

För företagen innebär detta betydande konsekvenser. Det blir svårare att på förhand veta vilka krav som faktiskt gäller, hur en ansökan kommer att bedömas eller vilka investeringar som kan genomföras utan framtida hinder. Två likartade verksamheter kan möta olika krav beroende på kommun, region eller enskild handläggare. Osäkerheten ökar därmed kring tillståndsprocesser, tillsynsbeslut och kostnader för att följa regelverket.

När regelmiljön uppfattas som oförutsägbar påverkas också investeringsviljan. Företag skjuter upp expansioner, avstår nyanställningar eller väljer att inte etablera nya verksamheter när det inte går att bedöma tidsåtgång, kravbild eller risken för ändrade villkor under processens gång. Kapital söker sig ofta till marknader där spelreglerna är tydliga och stabila. Ett företagsklimat som präglas av osäker myndighetsutövning riskerar därför att minska både lokala investeringar och Sveriges attraktionskraft som företagareland. I längden påverkar detta tillväxt, innovation och sysselsättning negativt.

Figur 4. I vilken utsträckning upplever du att myndigheter (inklusive kommuner) har gett tydlig vägledning och stöd för att hjälpa ditt företag att göra rätt?

Bas: Samtliga företag = 1 249

Diagrammet visar att företagens upplevelse av myndigheternas vägledning och stöd har en lutning åt det negativa hållet. Endast 13 procent uppger att myndigheter och kommuner i stor eller mycket stor utsträckning ger tydlig vägledning för att hjälpa företag att göra rätt. Samtidigt anser 36 procent att detta sker i liten eller mycket liten utsträckning. Den största gruppen, 38 procent, svarar varken eller, vilket tyder på att många företag inte upplever stödet som tydligt eller konsekvent.

Resultatet indikerar att myndigheternas roll som stödjande aktör kan stärkas. För små företag, som ofta saknar egna specialistresurser, är tydlig och praktisk vägledning särskilt viktig. När stödet brister ökar risken för fel, förseningar och onödiga kostnader. Sammantaget pekar bilden på ett behov av bättre service, tydligare information och mer lösningsorienterad myndighetsutövning.

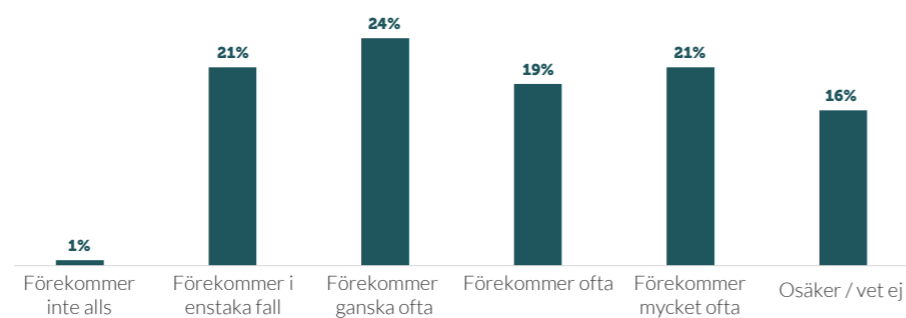
Fritextsvaren visar att företagens upplevelser av myndigheternas vägledning och stöd är blandade, men att helhetsbilden lutar åt det negativa. Många företag upplever att stöd och information ofta är otillräckliga, otydliga och i vissa fall direkt motverkande, särskilt i kontakten med kommunala verksamheter och vissa statliga myndigheter. Samtidigt lyfts Skatteverket återkommande fram som ett positivt exempel på tydlig, tillgänglig och serviceinriktad myndighetsutövning.

Kritiken mot andra myndigheter handlar främst om bristande kompetens, svårtolkade regler, långsam handläggning och begränsad dialog med företag. Företagarna efterfrågar i högre grad praktisk vägledning, bättre bemötande, större förståelse för småföretagens vardag samt en mer lösningsorienterad kultur där fokus ligger på att hjälpa företag att göra rätt snarare än att ensidigt kontrollera och sanktionera fel. Samordning, tydlighet och tillgänglighet framstår som centrala förbättringsområden för att minska regelbördan och underlätta företagets verksamhetsdrift.

Företagens förbättringsförslag pekar sammantaget mot behovet av en mer serviceinriktad, kompetent och samordnad offentlig förvaltning. Myndigheter bör i större utsträckning prioritera tydlig och praktisk vägledning som hjälper företag att följa reglerna korrekt, snarare än att ensidigt fokusera på kontroll och sanktioner. Företagen efterfrågar också högre kompetens hos handläggare, bättre förståelse för olika branschens villkor samt mer dialog mellan myndigheter och näringsliv.

Vidare lyfts behovet av kontaktpersoner eller företagslotsar som kan samordna ärenden och ge lösningsorienterat stöd. En mer enhetlig tillämpning mellan kommuner och myndigheter bedöms som central för att minska godtycke och öka förutsebarheten. Slutligen betonas vikten av bättre digitala verktyg och användarvänliga webbplatser som gör det enklare att förstå komplexa regelverk och minskar behovet av externa konsulter.

Figur 5. I vilken utsträckning tror du att myndighetsaktivism förekommer i Sverige idag?

Bas: Samtliga företag = 1 249

Diagrammet visar att en stor majoritet av de tillfrågade företagen tror att så kallad myndighetsaktivism förekommer i Sverige i någon grad. Frågan avser alltså respondenternas bedömning och uppfattning om fenomenets förekomst, inte nödvändigtvis egna direkta erfarenheter i varje enskilt fall. Begreppet definieras här som situationer där myndigheter eller enskilda tjänstemän gör tolkningar eller tillämpningar av regelverk som går längre än vad lagstiftningen tydligt anger, och som får negativa konsekvenser för företag eller privatpersoner.

Endast 1 procent uppger att de tror att detta inte förekommer alls, vilket är en mycket låg andel. Samtidigt svarar sammanlagt 64 procent att de tror att fenomenet förekommer ganska ofta, ofta eller mycket ofta. Av dessa anger 24 procent ganska ofta, 19 procent ofta och 21 procent mycket ofta. Det tyder på att många företag uppfattar myndighetsaktivism som ett återkommande inslag snarare än som enstaka undantag.

Ytterligare 21 procent svarar att de tror att det förekommer i enstaka fall. Sammantaget innebär det att 85 procent av de svarande bedömer att myndighetsaktivism förekommer åtminstone ibland. Endast 16 procent uppger att de inte vet eller är osäkra. Resultatet visar därmed att frågan har hög relevans i företagens syn på hur offentlig sektor fungerar.

Fritextsvaren visar också en tydligt kritisk bild av hur fenomenet uppfattas. Många beskriver att myndigheter eller enskilda tjänstemän ibland gör godtyckliga, inkonsekventa eller alltför långtgående tolkningar av regelverk. Kritiken är särskilt stark inom områden som bygglov, miljöprövning, skog, jordbruk och beskattning, där företagare menar att beslut ibland upplevs påverkas mer av personliga bedömningar, rädsla att fatta fel beslut eller interna agendor än av lagstiftningens syfte.

Detta anses kunna leda till rättsosäkerhet, särbehandling, onödiga förseningar och ökade kostnader. Särskilt problematiskt uppfattas skillnader mellan kommuner och mellan olika handläggare, vilket skapar oförutsebarhet och minskat förtroende för myndighetsutövningen. Företagen efterfrågar därför tydligare ansvar, bättre kompetens hos handläggare, mer enhetlig rättstillämpning samt ökad transparens och dialog i kontakten mellan företag och offentlig sektor.

Diagrammet visar sammantaget att upplevelsen och föreställningen om myndighetsaktivism är utbredd bland svenska företag. Oavsett om varje enskild bedömning motsvarar faktisk rättslig över tillämpning eller inte, signalerar resultatet att många företag ser dagens regelmiljö som svåröversäglig och ibland mer betungande än nödvändigt. Det är i sig en viktig näringspolitisk signal.

6. SMÅFÖRETAGSPERSPEKTIVET

Små företag påverkas i regel betydligt mer än större företag av otydlig myndighetsutövning, långa handläggningstider och oförutsebara beslut. Förklaringen ligger i att mindre verksamheter ofta saknar de resurser och marginaler som större företag har möjlighet att bygga upp över tid. Småföretagare är ofta själva tvungna att sköta kontakten med myndigheter parallellt med att driva den dagliga verksamheten, sälja, leda personal och hantera kunder. Varje timme som läggs på blanketter, kompletteringar eller oklara besked tas därför direkt från kärnverksamheten.

Även kassaflödet är ofta mer sårbart i mindre företag. Försenade tillstånd, utdragna bygglovsprocesser, sena registreringar eller oklarheter kring tillsyn kan innebära att investeringar skjuts upp samtidigt som kostnaderna fortsätter att löpa. Hyra, löner, räntor och leverantörsfakturor måste betalas även när verksamheten väntar på beslut. För ett större företag kan sådana förseningar ofta absorberas inom koncernen, men för en mindre entreprenör kan en månads väntan vara avgörande för om expansionen genomförs eller ställs in helt.

Små företag har också färre alternativa marknader och mindre geografisk spridning. Om en lokal restaurang nekas serveringstillstånd, besked dröjer för en byggfirma eller ett turistföretag möter ändrade lokala regler finns sällan möjlighet att snabbt flytta verksamheten till en annan kommun eller kompensera tappet på andra affärsområden. Risker koncentreras därför till ett fåtal beslut och en begränsad marknad.

Konsekvenserna blir inte bara ekonomiska för det enskilda företaget. När små företag avstår investeringar, nyanställningar eller expansion påverkas även lokal sysselsättning, konkurrens och serviceutbud. Det gäller särskilt i mindre orter där det lokala småföretaget ofta spelar en central roll som arbetsgivare och samhällsbärare. Ett förbättrat myndighetsbemötande och mer förutsebara processer är därför inte enbart en administrativ fråga, utan en viktig tillväxt- och näringspolitisk reform.

7. REGERINGENS REFORMAGENDA: ANSVAR, HANDLÄGGNING OCH KONTROLL

Under senare år har regeringen initierat flera reformer och statliga utredningar som direkt eller indirekt berör frågor om myndighetsutövning, rättssäkerhet, handläggningstider och ansvarstagande i offentlig sektor. Sammantaget kan dessa initiativ ses som en respons på växande kritik från företag, medborgare och näringsliv om bristande effektivitet, stora lokala skillnader och upplevd normbildning utanför lagstiftarens intentioner. För småföretagare är utvecklingen särskilt relevant, eftersom administrativa hinder och oförutsebara beslut ofta får större ekonomiska konsekvenser för dem än för större företag.

7.1 Ett stärkt tjänstemannaansvar

Frågan om tjänstemannaansvar har diskuterats under lång tid, men fick ny politisk tyngd efter regeringskiftet 2022. Regeringen initierade därefter en översyn av reglerna om tjänstefel, korruption och personligt ansvar för offentliga befattningshavare.

Utredningen presenterades 2025 och följdes av remissbehandling samt lagrådsremiss under 2026. Regeringens proposition publicerades den 13 april 2026. Förslagen innebär ett utökat straffrättsligt ansvar, bland annat genom nya bestämmelser om missbruk av offentlig ställning och skärpta regler kring tjänstefel.

Ur ett småföretagarperspektiv är reformen viktig eftersom den kan stärka rättssäkerheten i mötet mellan företag och offentlig sektor. När beslut fattas felaktigt, godtyckligt eller utan tydligt lagstöd kan konsekvenserna bli betydande för företag som väntar på tillstånd, registreringar eller tillsynsbesked.

Samtidigt måste regelverket utformas balanserat. Ett alltför långtgående ansvar kan skapa överförsiktighet och passivitet i myndigheterna. Den centrala avvägningen gäller därför hur staten kombinerar effektiv förvaltning med tydligt ansvar.

7.2 Utredning om kommuners handläggning av företagsärenden

Den 31 mars 2026 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredning om kommunernas handläggning av företagsärenden. Uppdraget är att analysera hur företagsperspektivet kan stärkas i kommunal ärendehantering och hur processer kan göras enklare, snabbare och mer förutsägbara. Till särskild utredare utsågs Kristina Alsér, som även är ordförande i regeringens Förenklingsråd.

Bakgrunden är långvarig kritik mot stora skillnader mellan kommuner när det gäller:

- handläggningstider
- avgiftsnivåer
- servicegrad
- rättssäkerhet
- digitalisering
- bemötande

För små företag kan sådana variationer vara avgörande. Två företag i samma bransch kan möta helt olika villkor beroende på kommun, trots att lagstiftningen är densamma.

Ur perspektivet myndighetsaktivism är utredningen central eftersom den belyser hur lokala administrativa kulturer och interna tolkningar ibland skapar hinder som går utöver riksdagens beslutade regelverk.

7.3 Statskontorets kartläggning av kommunala skillnader

Parallellt har regeringen gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga skillnader mellan kommuners arbetssätt vid hanteringen av vissa tillståndsärenden som rör företag.

Uppdraget omfattar inledningsvis:

- gårdsförsäljning
- tobakstillstånd
- nikotinprodukter

Syftet är att skapa större likformighet och ökad förutsebarhet för företag oavsett var i landet de verkar.

Resultatet ska redovisas senast den 31 december 2026.

Detta är ett viktigt steg ur småföretagarperspektiv. Företag ska konkurrera på marknaden – inte utifrån skillnader i kommunal administration.

7.4 Kommunal revision och extern kontroll

Regeringen har även tillsatt utredningen *En förändrad kommunal revision* (Dir. 2026:21). Uppdraget syftar till att stärka revisionens oberoende, professionalitet och genomslag.

En starkare revision kan minska utrymmet för:

- informella sår lösningar
- lokala policyspår utan politiskt mandat
- selektiv tillämpning
- bristande uppföljning

För företagare är detta betydelsefullt eftersom extern granskning kan öka likabehandling och förutsebarhet.

7.5 Ny myndighet för miljöprövning

Utredningen om en ny myndighet för miljöprövning (Dir. 2026:13) syftar till att reformera dagens ofta långsamma och splittrade tillståndssystem.

För investeringstunga små och medelstora företag inom industri, energi, transport och besöksnäring kan utdragna miljöprocesser innebära stora kostnader.

Om reformen leder till:

- tydligare ansvar
- kortare ledtider
- enhetligare praxis
- bättre transparens

kan den minska upplevd myndighetsaktivism genom att begränsa informella stoppunkter och varierande regional praxis.

7.6 Regeringsuppdrag om långsiktigt förenklingsarbete

Den 19 maj 2026 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att ta fram förslag på arbetsätt, metoder och åtgärder för ett långsiktigt och systematiskt förenklingsarbete för företag. Syftet är att stärka Sveriges konkurrenskraft genom enklare, mer förutsebara och mindre administrativt betungande myndighetskontakter.

Uppdraget ska utgå från företagets perspektiv och genomföras i dialog med myndigheter, företag och branschorganisationer. Satsningen kan ses som ett uttryck för en ökad medvetenhet om att företagsklimatet påverkas inte bara av lagstiftningens innehåll, utan också av hur regler tillämpas i praktiken.

För små företag, som ofta har begränsade administrativa resurser, kan mer enhetliga och proportionerliga processer få stor betydelse för investeringsvilja, konkurrenskraft och förtroendet för den offentliga förvaltningen.

7.7 Slutsats

Sammantaget visar regeringens reformagenda ett tydligt skifte mot tre prioriteringar:

- snabbare handläggning
- tydligare ansvar
- starkare kontroll

För småföretagare är detta positivt. När offentlig sektor blir mer rättssäker, förutsägbar och effektiv frigörs resurser till investeringar, anställningar och tillväxt.

8. MYNDIGHETSAKTIVISM I PRAKTIKEN

8.1 Exempel från verkligheten

JORDBRUKSVERKET OCH FÖRESKRIFTER OM DJURHÅLLNING

Under flera år arbetade Jordbruksverket med att ta fram reviderade föreskrifter för hållande av hundar, katter och andra sällskapsdjur. Det aktuella förslaget, som debatterades intensivt under 2024–2025, innehöll en rad skärpta krav avseende bland annat minsta utrymmen, burars och rastgårdars utformning, krav på inredning och aktivering, tätare tillsyn, ökade möjligheter till social kontakt samt mer detaljerade regler för avel, uppfödning och tillfällig förvaring. Syftet var enligt myndigheten att modernisera regelverket och stärka djurvälståndet, men förslaget mötte snabbt omfattande kritik från berörda företag och branschaktörer.

Kritiken gällde framför allt att flera av kraven skulle ha inneburit omfattande investeringskostnader för kennlar, kattpensionat, hunddagis, uppfödare, zoobutiker och andra småföretag inom djurbranschen. Verksamheter hade i många fall behövt bygga om lokaler, minska antalet djurplatser eller investera i större ytor och ny utrustning för att uppfylla de föreslagna måtten och miljökraven. För mindre företag med begränsade marginaler hade detta kunnat innebära kraftigt försämrad lönsamhet eller i vissa fall nedläggning av verksamheten. Särskilt i mindre kommuner riskerade utbudet av hunddagis, pensionat och andra tjänster att minska, vilket även hade påverkat djurägare och konsumenter.

Flera remissinstanser menade också att delar av förslaget gick längre än vad djurskyddslagstiftningen krävde och att vissa resonemang saknade tillräcklig vetenskaplig förankring eller praktisk konsekvensanalys. Kritiker lyfte att reglerna i hög grad byggde på generella antaganden snarare än på riskbaserade bedömningar anpassade till olika verksamheter och djurslag. Därmed riskerade välfungerande seriösa verksamheter att drabbas av samma långtgående krav oavsett faktisk risknivå eller verksamhetens art.

Efter omfattande kritik valde Jordbruksverket i mars 2025 att dra tillbaka förslaget för fortsatt beredning. Ärendet illustrerar vikten av proportionerliga regler, tidig dialog med berörda företag samt konsekvensutredningar som beaktar både djurskyddsmål och förutsättningarna för småföretagande, konkurrens och serviceutbud i hela landet.

NATURVÅRDSVERKET OCH NY TOLKNING OM SNÖSKOTERKÖRNING

Under våren 2026 väckte Naturvårdsverkets förtydligade tolkningar och kommunikation kring reglerna för snöskoterkörning i terräng debatt. Myndigheten betonade att körning på annans mark som utgångspunkt kräver markägarens tillstånd samt att terrängkörningslagstiftningen ska tolkas restriktivt. Även om någon formell lagändring inte hade genomförts uppfattade många företag, kommuner och företrädare i norra Sverige att rättsläget förändrades genom myndighetens tolkning och sätt att kommunicera regelverket.

Kritiken handlade inte minst om att snöskotertrafik i stora delar av Norrland är en etablerad del av såväl vardagsliv som lokal besöksnäring. I många kommuner utgör skoterleder, guidningar, uthyrning, boendepaket och vinterarrangemang en viktig del av den lokala ekonomin under årets mest intensiva turistsäsong. När myndigheten signalerade en mer restriktiv syn uppstod osäkerhet kring vad som faktiskt gäller för leder, anslutningssträckor, spontana färdvägar och kommersiella aktiviteter. Flera aktörer menade att detta riskerade att skapa en situation där företag av försiktighetsskäl avstod bokningar eller begränsade verksamheten trots att lagstiftningen i sig inte ändrats.

För företag inom besöksnäring, guider, skoteruthyrning, hotell, restauranger och service kopplad till vinterturism får sådana förändrade bedömningar stor betydelse. Bokningar planeras ofta långt i förväg och bygger på att kunder uppfattar regelverket som tydligt och stabilt. Om rättsläget framstår som oklart kan turister välja andra destinationer, investeringar i maskiner och anläggningar skjutas upp och säsongsanställningar minska. För mindre företag med kort vintersäsong kan redan en begränsad osäkerhet få märkbara ekonomiska effekter.

Ärendet illustrerar hur myndighetskommunikation och rättstolkning kan få betydande regionalekonomiska konsekvenser även utan formella lagändringar. Det visar också vikten av tydlig dialog med berörda näringar, konsekvensanalyser och en tillämpning som kombinerar miljöhänsyn med rimlig förutsebarhet för företag och lokalsamhällen.

SKOGSSTYRELSEN OCH ARTSKYDDSÄRENDEN SOM STOPPAT AVVERKNING

Ett uppmärksammat exempel gäller Skogsstyrelsens hantering av artskyddsärenden, där planerade avverkningar stoppats efter fynd av skyddade arter. I medier har bland annat rapporterats om markägare som nekats avverkning efter förekomst av lavskrika, tretåig hackspett och knärot, trots att skogen varit planerad för brukande under lång tid. Ett omtalat fall gällde en skogsägare i norra Sverige som enligt rapportering fick avverkning stoppad efter fynd av lavskrika, vilket uppgavs påverka både fastighetens ekonomi och möjligheten till långsiktig planering.

Kritiken från markägare och företrädare för skogsnäringen har handlat om att besluten upplevts som svårforutsebara och att långtgående konsekvenser följer av bedömningar som inte tydligt kunnat utläsas av lagtexten på förhand. För skogsbruket, där investeringar görs över flera decennier, är stabila och tydliga spelregler särskilt viktiga. När möjligheten att avverka eller bruka mark förändras sent i processen kan det innebära uppskjutna investeringar, förlorade intäkter och svårigheter vid generationsskiften.

Debatten om dessa ärenden tjänar därför som exempel på hur myndighetsutövning kan gå längre än vad lagstiftaren angett, genom praxis och tolkningar som successivt förändrar villkoren för företagande.

LÄNSSTYRELSENA OCH STRANDSKYDDET

Ett annat uppmärksammat exempel i den svenska debatten om myndighetsaktivism rör länsstyrelsernas roll i strandskyddsfrågor. Strandskyddet har under lång tid varit föremål för diskussion, särskilt eftersom regelverket i många delar av landet uppfattats som alltför omfattande och svårtillämpat. Kritiken har främst gällt att samma generella restriktioner ofta tillämpats i områden med helt olika förutsättningar, vilket gjort det svårt att väga naturvårdsintressen mot behovet av lokal utveckling, bostadsbyggande och företagande.

Ett välkänt ärende angående strandskydd är sjön Bolmen, där frågor kring länsstyrelsens tillämpning och bedömningar har uppmärksamrats i lokal och regional media. Diskussionen har bland annat handlat om hur olika delar av sjön omfattas av olika skyddsnivåer och hur bedömningar kring strandskyddsdispens och exploatering uppfattats variera mellan områden och myndigheter. Ärendet har lyfts som ett exempel på de utmaningar som kan uppstå när regelverk tillämpas på ett sätt som av berörda aktörer uppfattas som svårforutsebart eller inkonsekvent.

När regeringen under 2024 och 2025 presenterade förslag om lättnader för byggnation vid mindre sjöar och smala vattendrag rapporterade flera medier att länsstyrelser motsatte sig reformerna och ville behålla en mer restriktiv ordning.

Debatten kom därigenom att handla om länsstyrelsernas roll som statlig tillsynsmyndighet och överprövande instans. Kritiker menade att länsstyrelser i praktiken bidrog till att upprätthålla ett mer långtgående strandskydd än vad som var motiverat utifrån de politiska besluten. Det användes som exempel på hur myndigheter genom remissyttrandet, tillämpning och ingripanden kan påverka regelverkets praktiska effekter även när lagstiftaren signalerar en annan inriktning.

För småföretag på landsbygden kan konsekvenserna vara betydande. Besöksnäring, campingverksamhet, caféer, restauranger, småbåtshamnar, stuguthyrning och andra turismrelaterade verksamheter är ofta avhängiga av attraktiva strandnära lägen. När tillståndsprocesser drar ut på tiden eller möjligheten att bygga ut verksamheten begränsas riskerar investeringar att skjutas upp eller utebli helt. För mindre företag, där en enskild satsning kan vara avgörande för lönsamhet och säsongsanställningar, blir osäkerheten särskilt kännbar.

SKATTEVERKET TÄNJTANDE AV LAGSTIFTNINGENS GRÄNSER

Hösten 2024 uppdagades att det inom Skatteverket fanns en arbetsgrupp, inte beskriven på myndighetens hemsida eller på annat sätt presenterad, benämnd "Allvarligt internationellt skatteundandragande och skatteupplägg", förkortat AISS. Dokument inifrån Skatteverket visade att AISS-gruppen – som hade lösa former, men Skatteverket har senare uppgett att 150–200 medarbetare var involverade – hade varit verksam åtminstone sedan 2018 och hade som en av sina uppgifter att motarbeta även helt laglig skatteplanering, genom att driva processer mot skattebetalare och göra dessa processer uppmärksammade i media. Genom detta förfarande skulle Skatteverket också driva på rättsutvecklingen, där processer mot utvalda skattebetalare skulle fungera som "pilotfall".⁷

Framstående skattejurister, däribland Advokatsamfundets ordförande, har kritiserat detta förfarande från Skatteverket för att utgöra myndighetsaktivism.⁸ Liknande kritik har riktats tidigare också, om att Skatteverket driver rättsprocesser för att ändra rättsläget, i stället för att söka göra det den gängse vägen, genom hemställan till regeringen om att lägga proposition om lagändring.⁹ Skatteverkets företrädare har vid flera tillfällen tillstått att myndigheten söker påverka rättsutvecklingen – i regel till den enskilde skattebetalarens nackdel.

I ett uppmärksammat fall 2024 blev en företagare som åtalats för grovt skattebrott och bokföringsbrott (Skatteverket hade gjort en retroaktiv omklassificering av hans verksamhet och menat att han inte hade redovisat den som näringsverksamhet) friad i hovrätten, med motiveringen att Skatteverket använt honom som ett "pilotfall" för att ändra lagens tillämpning, och att han därför inte kunde veta hur han skulle deklarerat rätt – trots upprepade försök att få vägledning av Skatteverket.¹⁰

Ett ytterligare exempel på hur Skatteverket försöker ändra på rättsläget för skattelagstiftningen är genom det som kallas ställningstaganden. Det är tolkningar som myndigheten publicerar på sin hemsida när den anser att reglerna ska tillämpas på annat sätt än tidigare. Ibland kan det vara befogat, exempelvis om det kommit ny vägledande rättspraxis från Högsta Förvaltningsdomstolen eller EU-domstolen. Men i vissa fall går Skatteverket längre och gör drastiska ändringar utan att ny rättspraxis kräver det. Två exempel de senaste åren är när Skatteverket i oktober 2025 tillkännagav att man avsåg börja ta ut moms på parkeringsplatser¹¹ (något Skatteverket senare, efter kritik, backade från och sköt upp i avvaktan på en statlig utredning av frågan¹²), och när Skatteverket vintern 2022 från en dag till en annan ändrade momsatsen för vissa träningstjänster från 6 till 25 procent¹³. Till skillnad från AISS-projektet och "pilotfall" i domstolarna handlar det i dessa exempel om att Skatteverket utnyttjar en möjlighet som lagstiftaren gett

⁷ <https://www.dagensjuridik.se/debatt/skatteverket-bortser-fran-grundlaggande-principer/>,

<https://www.affarsvarlden.se/artikel/skatteverket-skrotar-kritiserad-specialgrupp-politisk-aktivism>

⁸ <https://www.dagensjuridik.se/debatt/forst-rattspolitisk-aktivism-hos-skatteverket-sedan-domstolstrots/>

⁹ <https://www.dagensjuridik.se/nyheter/skatteverkets-forsok-att-skapa-praxis-genom-felaktiga-metoder-drabbar-enskilda/>

¹⁰ <https://www.di.se/digital/svensk-kryptoprofil-frias-fran-fangelsedom-upprattelse/>

¹¹ <https://blogg.pwc.se/taxmatters/moms-uthyrning-parkeringsplatser>

¹² <https://www.fastighetsagarna.se/aktuellt/nyheter/2026/sverige/parkeringsmoms-skjuts-upp-till-2027/>

¹³ <https://www.foretagarna.se/nyheter/riks/2023/mars/skatteverkets-lappkast-for-svarar-for-foretagare/>

myndigheten att ändra sin lagtolkning – men när det görs drastiskt och på kort varsel har det alltså stora negativa effekter för berörda företagare.

Skatteverket får goda omdömen vad gäller service och bemötande generellt, både bland allmänheten och företagare.¹⁴ Detta handlar dock om den gängse verksamheten; för företagare som blir föremål för myndighetens aktivistiska åtgärder är upplevelsen tvärtom ofta skakande.

KOMMUNAL TILLSYN OCH FÖRSKOLEVERKSAMHET

Flera uppmärksammade fall inom förskoleverksamhet illustrerar hur kommunal tillsyn och myndighetsutövning kan uppfattas som oproportionerlig av mindre verksamheter. I Kumla uppmärksammades den privata förskolan Fjärilen efter kommunala krav på att förändra delar av utemiljön, bland annat kopplat till stängsel och säkerhetslösningar. Verksamheten uppgav även att hot om sanktionsavgifter och omfattande krav skapade osäkerhet kring verksamhetens framtid och förutsättningar.¹⁵

I ett annat uppmärksammat fall riskerade en förskola sanktionsavgift efter tillsyn kopplad till hygienregler i toalett- och skötrum, där leksaker bedömdes strida mot regelverket. Ärendet väckte debatt om proportionalitet och hur långtgående tolkningar av regler kan påverka den praktiska vardagen i mindre verksamheter.¹⁶

Exemplen illustrerar hur mindre verksamheter i praktiken ofta behöver förhålla sig inte bara till lagstiftningens ordalydelse, utan även till myndigheters tolkningar, tillsynskultur och interna praxis.

8.2 Gemensamma lärdomar av exemplen

Trots att exemplen rör olika områden visar de samma grundproblem: hinder uppstår ofta inte genom nya lagar, utan genom hur regler tolkas och tillämpas i praktiken. När myndigheter skärper krav, ger otydliga besked eller agerar olika mellan kommuner och län skapas osäkerhet för företagen.

Konsekvensen blir uppskjutna investeringar, ökade kostnader och minskad vilja att expandera. För små företag kan en försenad process eller oförutsebart beslut vara direkt avgörande. När lika fall behandlas olika minskar också förtroendet för det offentliga.

Slutsatsen är tydlig: ett gott företagsklimat kräver inte bara bra lagar, utan också proportionerlig, enhetlig och förutsebar myndighetsutövning.

¹⁴ <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2025/myndighetsranking-2025/>

¹⁵ "Förskola måste ta bort staket", Sydnytt, publicerad 2025, tillgänglig på: <https://www.sydnytt.se/kumla/artikel/foerskola-maste-ta-bort-staket/>

"Hot om straffavgift tynger Fjärilen – vi kan inte kommentera just nu", Nerikes Allehanda, tillgänglig på: <https://www.na.se/kumla/hot-om-straffavgift-tynger-fjarilen-vi-kan-inte-kommentera-just-nu/>

¹⁶ "Här totalförbjuds barnens leksaker – varenda förskola i Sverige riskerar böter", Tidningen Näringslivet, tillgänglig på: <https://www.tn.se/naringsliv/44743/har-totalforbjuds-barnens-leksaker-varenda-forskola-i-sverige-riskerar-boter/>

9. REFORMFÖRSLAG FRÅN FÖRETAGARNA

Mot bakgrund av de problem som identifierats i rapporten anser Företagarna att det krävs mer genomgripande reformer för att stärka rättssäkerheten, öka förutsebarheten och minska negativa effekter av upplevd myndighetsaktivism. Företagarna vill särskilt lyfta följande reformområden:

SE ÖVER LÄNSSTYRELSEARNAS ROLL OCH ANSVAR

Företagarna anser att länsstyrelsernas roll bör ses över och att dagens struktur behöver omprövas. Nuvarande ordning riskerar att skapa långa beslutsvägar, administrativ dubbelprövning och olika bedömningar beroende på geografiskt område. Tydligare ansvarsfördelning mellan statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner skulle kunna bidra till ökad effektivitet, bättre rättssäkerhet och mer enhetlig tillämpning.

INFÖR TIDSGRÄNSER MED PRESUMTION OM BIFALL

Företagarna anser att tillstånds- och myndighetsärenden som huvudregel bör anses bifallna om beslut inte fattas inom lagstadgad eller fastställd tidsfrist. Liknande modeller har diskuterats politiskt som ett sätt att stärka förutsebarheten, minska passiv handläggning och skapa tydligare incitament för snabbare beslut.

STÄRK DET INTERNA TJÄNSTEMANNAANSVARET

Företagarna anser att det bör finnas tydligare mekanismer för att hantera situationer där handläggare systematiskt fattar felaktiga beslut, brister i rättstillämpning eller återkommande åsidosätter grundläggande servicekrav. Det kan exempelvis handla om omplacering till andra arbetsuppgifter eller förstärkt intern uppföljning och kvalitetssäkring.

TYDLIGARE DEMOKRATISK STYRNING OCH ANSVARSKEDJA

Företagarna anser att frågan om balansen mellan myndigheternas självständighet och det demokratiska ansvarsutkrävandet behöver diskuteras mer öppet. Den svenska förvaltningsmodellen bygger med goda skäl på starka och självständiga myndigheter, där politiker inte ska ingripa i enskilda ärenden. Samtidigt kan det uppstå problem när myndigheter genom tolkningar, prioriteringar eller praxisutveckling i praktiken får stor påverkan på samhällsutvecklingen utan tydlig möjlighet till politisk korrigerande.

Det handlar inte om att försvaga myndigheternas oberoende i enskilda beslut, utan om att säkerställa att lagstiftarens intentioner också får genomslag i praktiken. Företagarna anser därför att det kan finnas skäl att utveckla styrningen av vissa myndigheter genom tydligare styrsignaler, skarpare uppföljning och större möjlighet att korrigera myndigheter som systematiskt utvecklar en praxis som avviker från lagstiftningens syfte.

STÄRK RÄTTSSÄKERHETEN OCH FÖRUTSEBARHETEN FÖR FÖRETAG

Sammantaget syftar reformerna till att:

- minska negativa effekter av upplevd myndighetsaktivism,
- stärka rättssäkerheten,
- öka förutsebarheten för företag och investeringar,
- samt återföra fokus till myndigheternas kärnuppdrag: att tillämpa lagar sakligt, effektivt och proportionerligt.

10. SLUTSATS

Denna rapport visar att kvaliteten i myndighetsutövningen är en avgörande konkurrensfråga för svenskt näringsliv. För små och medelstora företag är tiden, kapitalet och handlingsutrymmet ofta begränsat. Därför får brister i offentlig förvaltning – oavsett om de består av långsamhet, otydlighet eller varierande tillämpning – oproportionerligt stora effekter. Det som i den offentliga sektorn kan framstå som administrativa detaljer blir i företagens verklighet frågor om lönsamhet, investeringar och överlevnad.

Ett gott företagsklimat skapas inte enbart genom nya reformer eller sänkta kostnader, utan också genom fungerande institutioner. Rättssäkra beslut, tydliga besked, professionellt bemötande och rimliga handläggningstider är i praktiken lika viktiga som skattesatser och regelverk. När företag kan lita på att processer fungerar ökar viljan att investera, expandera och anställa.

Slutsatsen är därför att framtidens regelförenklingsarbete måste handla lika mycket om hur staten och kommunerna arbetar som om vilka regler som gäller. En modern offentlig sektor behöver vara effektiv, förutsebar och serviceinriktad, samtidigt som den upprätthåller lagar och tillsyn med hög kvalitet. Det är ingen motsättning mellan kontroll och företagsvänlighet – tvärtom förutsätter ett konkurrenskraftigt näringsliv myndigheter som fungerar väl.

När den offentliga förvaltningen präglas av professionalism, enhetlighet och ansvarstagande stärks inte bara företagen utan även tilliten till samhällsinstitutionerna. Genom det läggs grunden för fler investeringar, fler jobb och högre tillväxt i hela landet.

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmanngatan 40, 113 57 Stockholm
foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08 - 406 17 00